

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR SOCIOLOGI OCH ARBETSVETENSKAP

Sexköpslagen 2.0

- en kritisk diskursanalys av debatten om en utvidgad sexköpslagstiftning

Examensarbete för kandidat i sociologi, 15 hp

Nana Christensen & Mikaela Nissén

Handledare: Carl Cassegård

Januari 2015

Abstract

Title: The Swedish Sex Purchase Act 2.0 - A Critical Discourse Analysis of the Debate around an Extended Legislation

Authors: Nana Christensen, Mikaela Nissén

Supervisor: Carl Cassegård

Examiner: Linda Soneryd

Bachelor's Thesis in Sociology, 15 credits

Date: January 2015

Characters: 63 213 (including space)

The main aim of this study is to examine the political debate in Sweden around a potential criminalization of buying sex abroad. A second additional aim is to analyze the debate from an intersectional feminist gender perspective, by bringing attention to ideas about gender, ethnicity and power expressed in the empirical material.

The questions at issue are:

What are the arguments for and against the potential criminalization of buying sex abroad and which central discursive battles can be discerned throughout the debate?

What impact do ideas about gender and power have on the construction of a general advocate discourse versus a general antagonist discourse?

The methodological point of departure is Critical Discourse Analysis, drawing on the theories of Norman Fairclough, Ernesto Laclau and Chantal Mouffe. The empirical material consists of 27 articles and editorials publicized in Swedish newspapers between January 2011 and November 2014.

The result shows that the polemics manifested in the debate are based on different ideas about gender, ethnicity and power. A crucial discursive battle stands between human rights and international law as a superior principle. In this context a general distinction in the debate is the analytical level on which prostitution and sex purchases is understood and discussed; as a structural problem or as a matter between two individuals. The debate can also be seen as an example of how colonization and imperialism still affect traditional feminist issues. In this context ethnicity also emerges as a powerful dimension in the debate.

Keywords: Sex Purchase Act, Prostitution, Political Debate, Sweden, Critical Discourse Analysis

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
2. Syfte och frågeställningar.....	3
2.1 Syfte.....	3
2.2 Frågeställningar.....	3
3. Bakgrund.....	4
3.1 Den svenska sexköpslagen.....	4
3.2 Sexköpslagen 2.0.....	4
4. Tidigare forskning.....	6
4.1 En tudelad feministisk debatt.....	6
4.2 Politiska meningsstrider i prostitutionsfrågan.....	6
5. Teori.....	8
5.1 Diskursanalys som teori.....	8
5.2 En intersektionell feministisk utgångspunkt.....	9
5.3 Postkolonial feminism.....	10
5.4 Sammanfattande reflektioner.....	11
6. Metod.....	12
6.1 Diskursanalys som metod.....	12
6.2 Empiriskt material: urval och avgränsning.....	13
6.3 Utförande av analysen.....	14
6.4 Etiska överväganden.....	15
7. Resultat och analys.....	16
7.1 “Den lyckliga horan” och “människohandelsoffret”.....	16
7.1.1 En komplex frivillighet.....	16
7.1.2 Det sexualiserade våldets mest allvarliga uttryck.....	17
7.1.3 Sammanfattning.....	19
7.2 Statlig suveränitet eller mänskliga rättigheter som överordnad princip.....	19
7.2.1 En kränkning av internationell rättspraxis.....	19
7.2.2 En kränkning av mänskliga rättigheter.....	21
7.2.3 Sammanfattning.....	21
7.3 Den andra kvinnan.....	22
7.3.1 Sexköp som en ny kolonialisering.....	22

7.3.2 Moraliska pekpinor och postkolonial lagstiftning.....	23
7.3.3 Sammanfattning.....	24
8. Avslutande diskussion.....	25
8.1 Sammanfattning av analys	25
8.2 Slutsatser.....	26
9. Referenser.....	28
9.1 Tryckta källor.....	28
9.2 Elektroniska källor.....	29
9.3 Artiklar.....	30
Bilagor	
- Populärvetenskaplig framställning.....	33

1. Inledning

Mina resonemang utgår ifrån att prostitution har samhällseliga återverkningar långt utöver sexköpspolitiken. Det är en företeelse som åskådliggör en värld av föreställningar om kön, klass, etnicitet, kvinnokroppens nytta, mäns sexuella rättigheter och politikens gränser (Eduards, 2007:136).

Prostitution och sexköp har länge varit kontroversiella frågor och som sådana ständigt föremål för diskussion. År 1999 blev Sverige första land i världen med en sexköpslag som kriminaliserade enbart den köpande parten (Regeringskansliet, 2014c). Lagen välkomnades från vissa håll, mötte motstånd från andra och har fortsatt debatterats flitigt. De senaste åren har debatten fått nytt liv och åter intensifierats då förslaget om att utvidga lagstiftningen till att även omfatta sexköp utomlands kommit upp på den politiska dagordningen. För den stora allmänheten har debatten varit tillgänglig främst via media, där debattartiklar publicerats av både förespråkare och motståndare till förslaget. Debatten om en kriminalisering av svenska medborgares sexköp utomlands är sociologiskt intressant i flera avseenden. Juristen Jenny Westerstrand har beskrivit diskursordningen om prostitution som:

[...] ett starkt politiserat och av motsättningar präglad fält, där vissa betydelsefixeringar blivit högt konventionaliserade men där ingen position inom har lyckats uppnå hegemoni [...] Det råder istället en antagonism på fältet, kretsande kring mening och representation/identitet - egen och andras. En antagonism så stark att det finns fog för att tala om ett brinnande krig (Westerstrand, 2008:25).

En *diskursordning* kan definieras som ett fält av konkurrerande diskurser (Winther Jørgensen & Phillips, 2000:34). Utifrån Westerstrands beskrivning kan prostitution och sexköp i allmänhet, samt sexköpslagen i synnerhet, sammanfattningsvis förstås som ett fält av (politiska) meningsstrider präglad av olika förståelser av sexualitet och maktförhållanden mellan könen. Om och i så fall hur sådana meningsstrider manifesteras i debatten om en kriminalisering av sexköp utomlands utgör ett ännu outforskat område.

Mot denna bakgrund tar studien utgångspunkt i tanken att den debatt som studeras, d v s debattörernas språkliga utsagor liksom förslaget om en utvidgad sexköpslagstiftning, måste förstås diskursivt och i förhållande till kulturella, geografiska och tidsspecifika strukturer - t ex strukturer grundade i föreställningar om kön och etnicitet. Ett diskursanalytiskt perspektiv utgör därför

studiens teoretiska och metodologiska grund.

Mot bakgrund av att främst kvinnor och flickor befinner sig i prostitution, samtidigt som merparten av de som köper sex är män, är debatten intressant ur ett genusperspektiv. Sexhandeln förstås som könskodad och som sådan kopplad till en makthierarki (Erikson, 2011). Då fokus läggs vid frågan om svenska medborgares sexköp utomlands aktualiseras även etnicitet som maktdimension.

Debatten blir härmed särskilt intressant ur ett postkolonialt feministiskt perspektiv.

Det saknas forskning som specifikt behandlar den svenska debatten om en kriminalisering av sexköp utomlands, liksom sociologiska studier som anlägger ett postkolonialt feministiskt perspektiv på frågor om prostitution och sexköp. Förhoppningen är därför att orienteringen mot den särskilda kontext som debatten om en utvidgad sexköpslagstiftning ingår i bör ge möjlighet att ställa delvis nya frågor kring dynamiken i debatten om prostitution och sexköp.

2. Syfte och frågeställningar

2.1 Syfte

Studiens huvudsakliga syfte är att undersöka den svenska politiska debatten kring förslaget om en kriminalisering av sexköp utomlands, så som debatten förts i debattartiklar och ledare mellan år 2011 och 2014, utifrån ett kritiskt diskursanalytiskt angreppssätt. Centralt för kritisk diskursanalys är att problematisera samt undersöka förhållandet mellan diskurser (representationer av verkligheten som skapas genom språket) och strukturer (sociala relationer och specifika institutioner i samhället). Studien syftar härmed även till att undersöka debatten ur ett intersektionellt feministiskt genusperspektiv för att uppmärksamma vilka idéer kring kön, etnicitet och makt som präglar de olika positionerna i debatten.

2.2 Frågeställningar

Hur förs argumentationen för och emot en kriminalisering av svenska medborgares sexköp utomlands och vilka centrala diskursiva strider kan urskiljas i debatten?

Vilken betydelse har idéer kring kön, etnicitet och makt för konstruktionen av en övergripande förespråkardiskurs respektive motståndardiskurs i debatten?

3. Bakgrund

Följande avsnitt inleds med en övergripande beskrivning av den svenska sexköpslagen. Därefter presenteras förslaget om en kriminalisering av sexköp utomlands.

3.1 Den svenska sexköpslagen

Den 1 januari 1999 infördes lagen om förbud mot köp av sexuella tjänster (1998:408), i vardagligt tal kallad sexköpslagen. År 2005 upphävdes lagen och förbudet mot köp av sexuell tjänst fördes istället in i brottsbalkens sexualbrottskapitel (6 kap. 11 §) (Regeringskansliet, 2014c).

Införandet av sexköpslagen grundade sig framför allt i synen på prostitution som en *samhällelig angelägenhet*. I samband med lagens införande slog regeringen till exempel fast att "prostitution medför allvarliga skador såväl för individen som för samhället", och i lagstiftningsanförandet betonades att:

[...] det i ett jämställt samhälle är ovärdigt och oacceptabelt att män skaffar sig tillfälliga sexuella förbindelser med kvinnor mot ersättning och att Sverige genom att införa ett förbud mot sexköp också gjorde en viktig markering gentemot andra länder för att visa vår inställning till sexköp och prostitution (SOU, 2010:49, s. 13).

Lagförslaget ingick i regeringens Kvinnofridsproposition (prop. 1997/98:55) i vilken prostitution beskrevs som nära besläktat med bristande jämställdhet och mäns våld mot kvinnor. Att de personer som befinner sig i prostitution ansågs vara i en utsatt position bidrog till att en kriminalisering av dessa personer beskrevs som orimlig (NCK, 2014). Sexköpslagen kan således sägas bygga på en strukturell förståelse av könsrelationerna; "kundkriminalisering [...] motiverades utifrån en hierarkisk genusanalys där relationen mellan könen i prostitution beskrevs som ojämlik och ansvaret för prostitutionen lades på sexköparen, mannen" (Erikson, 2011:123).

Alltsedan dess har sexköpslagen debatterats flitigt. Vissa har hyllat lagen som en jämställdhetspolitisk framgång och en effektiv åtgärd, medan andra kritiserat den som "paternalistisk, antifeministisk och sexualfientlig" (Erikson, 2011:9). En komplicerande faktor i relation till diskussionen om vilken effekt lagen haft utgörs av den ökande internationaliseringen.

3.2 Sexköpslagen 2.0

Enligt ett flertal statistiska undersökningar sker omkring 80 procent av svenska medborgares sexköp utomlands (SOU, 2010:49, s. 158; Kousmanen, 2008; Lewin, 1998), ett faktum som exemplifierar hur prostitution och sexköp inte bara är en samhällelig angelägenhet utan även en internationell

sådan. Vidare har den svenska regeringen lyft fram att det finns en tydlig koppling mellan prostitution och den globala människohandeln för sexuella ändamål (SOU, 2010:49, s. 15; Skr. 2007/08:167). Mot denna bakgrund kan den ökande internationaliseringen ses som en bidragande faktor till att enskilda länder söker nya vägar för att motverka prostitution och sexköp - som fenomen nära sammanbundna med den globala sexhandeln.

År 2009 införde Norge samma modell av sexköpslag som Sverige, med tillägget att även sexköp utomlands kriminaliserades (SOU, 2010:49, s. 137). För att kunna införa ett sådant tillägg krävs undantag från principen om *dubbel straffbarhet*. Denna princip innebär att en handling som begås av en svensk medborgare i ett annat land än Sverige måste vara straffbelagd både enligt svensk lag och enligt lagen i det land där handlingen begås för att den svenska medborgaren ska kunna straffas (Åklagarmyndigheten, 2014). I Sverige har undantag från kravet på dubbel straffbarhet gjorts för brott som könsstympning, sexualbrott mot barn och brott riktade mot den svenska staten (Åklagarmyndigheten, 2008).

De senaste åren har riksdagsledamöter för Vänsterpartiet, Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Kristdemokraterna motionerat för en kriminalisering av svenska medborgares sexköp utomlands (se t ex: Motion 2014/15:1696; Motion 2012/13:Ju17; Motion 2011/12:Ju335, Motion 2010/11:Ju323). Bortsett från Moderaterna och Sverigedemokraterna har även samtliga riksdagspartiers kvinnoförbund ställt sig positiva till förslaget, och i regeringsförklaringen hösten 2014 tillkännagav statsminister Stefan Löfven att Sveriges regering förespråkade en sådan utvidgning av lagen (Regeringskansliet, 2014b).

Organisationer inom den svenska kvinnorörelsen har varit särskilt drivande i frågan. År 2013 lanserade Sveriges Kvinnolobby kampanjen "Sexköpslagen 2.0", för en kriminalisering av sexköp utomlands. Bakom kampanjen stod även Sveriges kvinno- och tjejjourers riksförbund (SKR) och Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (Roks). Sveriges Kvinnolobby motiverade kampanjen med att: "Riksdagen har slagit fast att sexköp är ett brott mot mänskliga rättigheter och ett allvarligt hinder för jämställdhet. Svenskar ska inte kränka mänskliga rättigheter i Sverige, inte heller i andra delar av världen" (Sveriges Kvinnolobby, 2014).

4. Tidigare forskning

I följande avsnitt redogörs för tidigare forskning inom för studien angränsande fält. Härmed ges en översikt av den svenska forskning om diskurser kring prostitution och sexköp som denna studie ämnar bygga vidare på.

4.1 En tudelad feministisk debatt

Jenny Westerstrand har studerat den internationella debatten om prostitution och trafficking, så som den förts inom det feministiska teorifältet sedan 1980-talet, med fokus på vilka diskurser som framträder i debatten. Fältet som studeras kallar Westerstrand "diskursordningen om kommersiell sex", vilket ses som: "ett spänningsfält av konkurrerande förståelser" (Westerstrand, 2008:25). De centrala konfliktlinjerna i debatten beskrivs som en tudelning mellan en *abolitionistisk diskurs* och en *normaliseringsdiskurs*. Den abolitionistiska positionen intas av de som utifrån en feministisk förståelse förespråkar ett samhälle utan prostitution (som alltid innebär kvinnoförtryck), medan normaliseringspositionen innebär ett förespråkande för normalisering av sexhandeln. Enligt Westerstrand grundar sig denna skiljelinje i radikalt skilda idéer om vad som utgör problemet med prostitution. Den abolitionistiska positionen utgår sammanfattningsvis ifrån att prostitution är ett uttryck för ojämlika maktrelationer medan förespråkare för normaliseringspositionen ser prostitution som en angelägenhet mellan två individer (Westerstrand, 2008:127-129).

Westerstrand gör även en underkategorisering i fem diskurser, som i sin tur rymmer interna motsättningar. Utifrån den abolitionistiska positionen identifieras en *radikalfeministisk position* där patriarkala strukturer pekas ut som orsaken till prostitution. Inom denna position förstås prostitution och sexköp som synonymt med våld mot kvinnor. Förespråkare för den *pragmatiska positionen* vill motverka prostitution men likställer den inte nödvändigtvis med våld. Inom normaliseringspositionen inkluderas en *liberalfeministisk position* som utgår från synen på prostitution som ett fritt val. *Sexarbetarpositionen* grundar sig i liknande idéer men fokuseras främst vid liberala argument och kollektivistiska krav på rättigheter för "sexarbetare". Kärnan i den *sexradikala positionen* är slutligen rätten till personliga val, där prostitution beskrivs som närmast en sexuell preferens (Westerstrand, 2008: kap 5).

4.2 Politiska meningsstrider i prostitutionsfrågan

Statsvetaren Josefine Erikson har studerat den politiska process som ledde fram till den svenska sexköpslagen, utifrån en konstruktionistisk förståelse av "strider om mening" som kärnan i just politiska processer (Erikson, 2011:13). Enligt Erikson är debatten som föregick den svenska sexköpslagen, liksom prostitutionsfrågan i stort, ett tydligt exempel på hur idéer spelar en

avgörande roll för vilka politiska åtgärder som diskuteras, möjliggörs och hindras i relation till en viss fråga. Om prostitution definieras som ett problem vars orsaker går att finna i patriarkala strukturer möjliggörs andra lösningar jämfört med om problemet med prostitution antas ligga i samhällets intolerans mot "avvikande sexualitet" (Erikson, 2011: kap 1).

Erikson bygger delvis vidare på Westerstrands forskning, och menar att det utöver Westerstrands indelning går att tala om ett antal icke-feministiska förståelser av prostitution, t ex en *moralistisk förståelse* av prostitution som moraliskt felaktigt och en *marknadsliberal förståelse* av prostitution som vilken ekonomisk verksamhet som helst (Erikson, 2011:59-61).

Erikson identifierar vidare två olika "inramningar" som särskilt betydelsefulla i relation till sexköpslagens tillkomst. Utifrån *den socialpolitiska inramningen* förstås prostitution som ett socialt problem (grundat i fattigdom) som bör hanteras med sociala åtgärder. Denna förståelse har successivt ersatts av *den kriminalpolitiska inramningen* inom vilken prostitution och/eller sexköp förstås som brott. Med en kriminalpolitisk förståelse kan ansvaret för "problemet prostitution" flyttas från samhället till den enskilde sexköparen, vilket skedde parallellt med att prostitution under 1980-talet institutionaliserades som en fråga där genus har betydelse. Härmed blev jämställdhets- och genusaspekter dominerande inslag i den svenska politiska debatten om prostitution och sexköp (Erikson, 2011:66, 80-83, 123).

5. Teori

Teoriavsnittet omfattar studiens teoretiska utgångspunkter. Inom diskursanalysen är teori och metod tätt sammanvävda, vilket innebär att vissa vetenskapsteoretiska grundantaganden naturligt följer det diskursanalytiska angreppssättet (Winther Jörgensen & Phillips, 2000:10). Avsnittet inleds därför med en beskrivning av socialkonstruktionistiska utgångspunkter. Utifrån den diskursanalytiska teorin som sedan följer ges idéer en central roll för att förstå en frågas inneboende dynamik. I frågan om prostitution och sexköp blir idéer om kön och makt särskilt betydelsefulla (se t ex Erikson, 2011:12). Avsnittet avslutas därför med en redogörelse för studiens feministiska och genusteoretiska utgångspunkter, inklusive en introduktion till postkolonial teori. De specifika teoretiska begrepp som används i analysen inkluderas löpande i avsnittet.

5.1 Diskursanalys som teori

Diskursanalys som teori vilar på en socialkonstruktionistisk grund i förståelsen av verkligheten som socialt konstruerad (Winther Jörgensen & Phillips, 2000:11-12). Diskursanalytiska angreppssätt utgår utöver generella socialkonstruktionistiska antaganden ifrån idéer om diskursiva relationer, d v s olika former av språkliga uttryck, som helt centrala. Den fysiska verkligheten får betydelse genom *diskurser* - representationer av verkligheten som skapas genom språket - som i sin tur bidrar till att skapa och omskapa samma verklighet (Winther Jörgensen & Phillips, 2000:15; Bergström & Boréus, 2012:354). En socialkonstruktionistisk och diskursanalytisk utgångspunkt utgör således en avgörande premis i relation till intentionen att skapa förståelse kring debatten om prostitution och sexköp som en process av meningsskapande, och som en kamp mellan väsentliga värden som tar sig uttryck i språket (Bergström & Boréus, 2005: 379, 391).

Denna studie tar avstamp främst i Norman Faircloughs kritiska diskursanalys (CDA). Enligt Fairclough finns det både en diskursiv och icke-diskursiv verklighet vilka står i ett dialektiskt förhållande till varandra. Härmed blir ett av den kritiska diskursanalysens huvudsyften att "visa på förbindelserna mellan diskursiva praktiker och bredare sociala och kulturella utvecklingstendenser och strukturer." (Winther Jörgensen & Phillips, 2000:84). En *diskurs* kan enligt Fairclough förstås som en form av social praktik som både reproducerar och förändrar men samtidigt formas av andra sociala strukturer och praktiker. Diskurser skapas i ett samhälle präglad av maktrelationer och kan därför bidra till att upprätthålla eller förändra rådande maktförhållanden. Sociala strukturer, som sociala relationer och specifika institutioner i samhället, har både diskursiva och icke-diskursiva element (Winther Jörgensen & Phillips, 2000:70, 71, 79). I studiet av strukturella maktaspekter inom ramen för denna studie utgör feministisk teori en central teoretisk ingång.

5.2 En intersektionell feministisk utgångspunkt

Feministisk teori är ingen enhetlig teoribildning. I följande avsnitt görs nedslag i några för studien centrala utgångspunkter och poänger, utan anspråk på att redogöra för fullständiga teorier.

Gemensamt för olika inriktningar av feministisk teori är ett kritiskt förhållningssätt till den maktordning där kvinnor systematiskt underordnas män; politiskt, ekonomiskt, kulturellt och socialt. I enlighet med feministisk teori är strukturen av ojämlikhet mellan könen synlig inom samtliga samhällsområden, varför könsfrågan inte kan reduceras till endast en aspekt av samhället (Gemzöe, 2003:14, 16-19).

Inom ramen för en feministisk utgångspunkt spelar genusbegreppet en central roll. Studien utgår från en sociologisk definition av genusbegreppet som vanligen skiljer mellan begreppen genus och kön. *Kön* avser den kroppsliga distinktionen mellan kvinnor och män som görs vid födseln; en distinktion som i sig inte behöver ha några kulturella konsekvenser, medan *genus* kan beskrivas som de "sociala och kulturella tolkningar som gör könsskillnader till något mer än bara en biologisk distinktion" (Chancer & Watkins, 2009:32). Kön ordnas i förhållande till varandra i en struktur som Yvonne Hirdman kallar *genussystem*. Genussystemet hålls uppe av två logiker; dikotomin - isärhållandet av det manliga och kvinnliga, och hierarkin - mannen som norm och som sådan överordnad kvinnan (Hirdman, 1988:51).

För att kunna undersöka om och i så fall hur resonemang om genus som maktdimension inkluderas i debatten används begreppet *genusifiering*, vilket åsyftar en process där en viss situation eller relation antingen *genusifieras* eller *avgenusifieras*; d v s om och i så fall hur en viss fråga definieras som *genussignifikant* eller *genusneutral*. Genusifieringen kan variera i styrka, räckvidd och hierarkisering. *Styrkan* innebär graden av genusifiering; d v s hur stor vikt som läggs vid genus i ett visst sammanhang. *Räckvidd* avser omfattningen av begrepp och företeelser som genuskodas. Den sista aspekten, *hierarkisering*, syftar till vertikal ojämlikhet. En relation som uttrycks i någon form av maktdimension kan således beskrivas som hierarkisk. Begreppet *hierarkisk* kommer därför användas för att uppmärksamma maktaspekter i resonemang kring kön (Thurén, 1996:77-78).

För att inte fastna i en statisk förståelse av kön som maktdimension är det avgörande att se till hur idéer om genus och kön samverkar med andra maktrelationer i specifika kontexter. En intersektionell utgångspunkt blir härmed betydelsefull. Paulina De los Reyes och Diana Mulinari beskriver intersektionalitet som "ett alternativ till den genusvetenskap som hittills konstruerar kön utan att ta hänsyn till den ojämlikhet som grundas på föreställningar om 'ras', klasstillhörighet och nationella gränser" (de los Reyes & Mulinari, 2005:7). Enligt de los Reyes och Mulinari bör ett intersektionellt perspektiv förankras i sociala processer och materiella levnadsvillkor, samtidigt som ideologiproduktionens betydelse för skapandet av maktrelationer lyfts fram. Genom att utgå ifrån

ett intersektionellt perspektiv möjliggörs således en dynamisk och mångdimensionell förståelse av hur olika maktrelationer samverkar i en viss kontext, utan att hamna i “en ontologisk hierarkisering av ojämlikhet” (de los Reyes & Mulinari, 2005:125). Ett sätt att närma sig ett intersektionellt perspektiv är att integrera ett postkolonialt perspektiv i feministiska analyser.

5.3 Postkolonial feminism

En central utgångspunkt för postkolonial teoribildning är synen på kolonialismen som någonting som i hög grad fortfarande präglar världen, ekonomiskt och kulturellt. Enligt Stuart Hall kan inget samhälle definieras som opåverkat eller utanförstående från det postkoloniala (Eriksson, Eriksson Baaz & Thörn, 2005:17). Utifrån dessa utgångspunkter måste rasism i dagens Europa förstås dels som ett arv från kolonialismens epok, dels i relation till de nya villkor som präglar det “mångkulturella” postkoloniala samhället (Eriksson et al., 2005:13-16).

Enligt Mulinari kan termen postkolonial användas för att “benämna ett fält, men också ett teoretiskt och politiskt ställningstagande, där utforskandet av kopplingen mellan kunskap och makt bidragit till en enad kritik mot en essentialiserad förståelse av kultur och etnicitet, som underbygger fixerade kulturella skillnader” (Mulinari, 2007:199). I detta sammanhang beskriver Mulinari, de los Reyes och Molina ett paradigmskifte; om rasargument (i biologisk mening) tidigare dominerade retoriken så är det idag mer rimligt att tala om kulturaliserad rasism. Kultur har “ersatt” biologi, som ett sätt att urskilja “de andra” och samtidigt konstruera “sig själv” (Mulinari, de los Reyes & Molina, 2002).

Resonemang kring konstruktionen av “den andra” är nära sammanbundna med det postkoloniala forskningsfältets poststrukturalistiska influenser. Postkoloniala teoretiker granskar bl a hur produktionen av diskurser vidmakthåller idén om en universell utvecklingslinje där det är möjligt att placera andra människor, länder och kulturer på olika stadier. Världen förstås som strukturerad (producerad och reproducerad) genom “språk såsom det utövas i sociala praktiker” (Eriksson et al. 2005:18). Genom att skapa “den andra” som vår motbild skapar vi även oss själva; vi kan till exempel se oss själv som jämställda genom att se andra som förtryckta. Utmärkande för relationen som skapas i förhållande till “den andra” är underkuvandet; “den andra” konstrueras inte bara som annorlunda utan även som underlägsen (de Los Reyes, 2011:18; Spivak, 1988/2002).

Ett gemensamt syfte för olika inriktningar inom det postkoloniala feministiska fältet är sammanfattningsvis att problematisera och söka förståelse kring underordning och förtryck som skapas genom rasifierade sociala relationer (Mulinari, 2007:197). Mohanty menar t ex att “västerländska feministers texter om kvinnor i tredje världen måste ses mot bakgrund av den västerländska forskningens globala hegemoni, d v s dess makt över produktionen, publiceringen,

distributionen och konsumtionen av information och idéer” (Mohanty, 2003:37). Tvärkulturella analyser av könsskillnader, med utgångspunkt i idén om ett enhetligt globalt patriarkat, beskrivs som ett förtryckande fenomen då västerländska feminister inte tar hänsyn till grundläggande komplexiteter som präglar kvinnors liv i icke-västerländska länder. På så sätt konstrueras ett enhetligt och monolitiskt subjekt som Mohanty benämner “tredjevärldenkvinnan” (Mohanty, 2003: 33-36).

5.4 Sammanfattande reflektioner

Det diskursteoretiska ramverket kommer att genomsyra analysen och är således centralt för besvarandet av studiens frågeställningar. Diskursteorins vetenskapsteoretiska grundantaganden stämmer väl överens med övriga teoretiska ingångar, som kompletterar diskursteorin och gör det möjligt att sätta in den diskursiva praktiken i sociala sammanhang. I enlighet med studiens syfte blir genusteori samt postkolonial feministisk teori sammanfattningsvis särskilt användbar för att belysa vilka föreställningar debatten om en utvidgad sexköpslagstiftning bygger på; föreställningar som samtidigt skapas och omskapas genom debattörernas språkliga utsagor.

6. Metod

Metodavsnittet inleds med en översiktlig beskrivning av diskursanalys som metod. Därefter följer en presentation av de diskursanalytiska begrepp och analysverktyg som används i analysen. Vidare presenteras de överväganden som gjorts i relation till urval och avgränsning av det empiriska materialet, samt en översikt av hur analysen genomförts. Avsnittet avslutas med etiska överväganden.

6.1 Diskursanalys som metod

Kritisk diskursanalys är ett verktyg vars syfte är att avslöja dolda maktstrukturer (Wodak, 1996:16, vår översättning).

Vi har valt att använda oss av Faircloughs kritiska diskursanalys (CDA) som omfattar både teoretisk grund och konkreta verktyg för analys av dynamiska diskursiva praktiker. Detta angreppssätt möjliggör en bred form av textanalys som vi har funnit lämplig i relation till studiens syfte. För det första begränsas betydelsen av begreppet diskurs inom CDA till språklig praktik, vilket lämpar sig väl i relation till studiens empiriska material. Att CDA förknippas med en samhällskritisk tradition som präglas av ambitionen att verka för politisk och social förändring har också påverkat vårt val av metod, med tanke på att vi avser genomföra en kritisk feministisk analys (Bergström och Boréus, 2012:356, 358, 374). Samtidigt menar Fairclough (2000:158) att CDA kännetecknas av en grundlig textanalys som lämpar sig väl i relation till studiet av politiska processer, eftersom CDA:s teoretiska och metodologiska ramar även innefattar diskursiva praktikers ideologiska verkningar. *Ideologi* kan i detta sammanhang förstås som "betydelse i maktens tjänst" (Fairclough, 1995:14). Genom att den kritiska diskursanalysen vidgas till att omfatta social praktik (se avsnitt 5.1) blir det således möjligt att sätta in diskurser i ett socialt sammanhang där maktaspekter kan synliggöras.

Centralt för CDA är även begreppet *diskursordning* vilket innebär "ett avgränsat antal diskurser som strider i samma terräng" (Winther Jörgensen & Phillips, 2000:34). Begreppet blir centralt även för denna studie då den syftar till att undersöka en debatt som kan ses som ett område för diskursiv konflikt, eller "ett spänningsfält av konkurrerande förståelser" (Westerstrand, 2008:25).

Faircloughs analysmetod rymmer tre olika dimensioner; språklig-, diskursiv- och social praktik. I denna studie kommer huvudsakligt fokus att läggas vid den språkliga- och sociala praktiken, vilket innebär att analysen dels bygger på hur debatten som studeras kan förstås diskursivt utifrån ett rent textuellt fokus på texterna "i sig", och dels på hur de diskursiva meningsstriderna kan förstås i ett större socialt sammanhang (relaterat både till andra diskurser och till icke-diskursiva områden, som

t ex det politiska systemets struktur).

Den tredje nivån, den diskursiva praktiken, avser “hur texter produceras, distribueras och konsumeras” - aspekter av Faircloughs analysmodell som vi bedömt mindre relevanta för vårt syfte, i synnerhet i relation till studiens begränsade omfattning (Bergström & Boréus, 2012:375).

I relation till den språkliga praktiken presenterar Fairclough ett antal lingvistiska analysredskap som kan användas för att studera hur diskurser förverkligas textuellt. Genom att studera *ordval, metaforer och grammatik* blir det möjligt att belysa vilka ideologiska konsekvenser olika språkliga framställningsformer kan ha. Två exempel på grammatiska element som kan användas i analysen är *transitivitet* och *nominalisering*. När transitivitet analyseras undersöks “hur händelser och processer förbinds (eller inte förbinds) med subjekt och objekt” (Winther Jørgensen & Phillips, 2000:87).

Nominalisering syftar på hur ett substantiv ersätter handlingar och processer (Ibid). Utöver grammatiska strukturer studeras vad som underförstås och vad som påstås explicit, samt i vilka sammanhang olika ord och begrepp förekommer (Bergström & Boréus, 2012:376, 394). Andra sociala praktiker som samverkar med diskurserna studeras med hjälp av andra teoretiska perspektiv och begrepp (se avsnitt 5) (Winther Jørgensen & Phillips, 2000:42).

Fairclough lyfter även fram vissa av Ernesto Laclau och Chantal Mouffes analysverktyg som användbara inom ramen för CDA. I analysen kommer begreppen *nodalpunkter* och *ekvivalenskedjor* tillämpas. En nodalpunkt är ett nyckelbegrepp utan entydig och självklar betydelse som diskursen upprättas kring. En ekvivalenskedja är de ord och begrepp som cirkulerar kring nodalpunkten och fyller den med innehåll (Winther Jørgensen & Phillips, 2000:33, 50).

6.2 Empiriskt material: urval och avgränsning

Studiens empiriska material består av debattartiklar och ledare som publicerats i svenska dags- och kvällstidningar mellan januari år 2011 och november år 2014. I jämförelse med en översiktlig analys av politiska dokument, t ex motioner och offentliga utredningar, har den debatt som förts i media framstått som mer relevant för studiens syften. I denna debatt ställs olika argument tydligt emot varandra i en komplex dynamik, vilket bör utgöra en lämplig utgångspunkt för en analys av diskursiva meningsstrider.

Materialet togs fram genom en omfattande sökning i Mediarkivet. Sökningar gjordes med kombinationer av sökorden: sexköp, köpa sex, prostitution, sexköpslag(en), Sverige/svenskar/svensk(a), kriminalisering/kriminalisera(s), förbjud(a)/straffa, utomlands/i utlandet. I ett första steg avgränsades materialet till artiklar skrivna av representanter för de svenska riksdagspartierna. Därefter inkluderades även artiklar skrivna av andra typer av politiska aktörer, som organisationer inom kvinnorörelsen samt ledarsidor, då vi bedömde dessa som rimliga att

inkludera i sammanhanget. I samband med avgränsningen gjordes en sökning från år 2002 till 2014, vilket resulterade i en tydlig uppfattning av att debatten varit som mest intensiv mellan år 2011 och 2014. I ett andra steg avgränsades materialet därför till artiklar som publicerats under denna tidsperiod. Avgränsningen i tid motiveras även utifrån antagandet att diskurser påverkas av den omgivande samhällskontexten, varför det inom ramen för en diskursanalytisk studie blir rimligt att undersöka material som producerats under en begränsad tidsperiod. Slutligen har avgränsningen även grundats i vår subjektiva bedömning av de valda texterna som relevanta för studiens syften. Tillsammans är de representativa för både bredden och kärnan i debatten så som vi uppfattar den. Efter avgränsningen består materialet av 27 artiklar. Av dessa är 13 artiklar publicerade av “förespråkarsidan” och 14 av “motståndarsidan”.

6.3 Utförande av analysen

Utifrån de teoretiska och metodologiska utgångspunkterna inriktades analysen på att studera vad vårt empiriska material innehöll, eller mer precist vilken verklighet som framträdde och samtidigt skapades i de språkliga utsagorna (Bergström & Boréus, 2012:391). I syfte att nå en dynamisk analys av meningsstriderna i debatten utforskades antagonistiska diskurser (som strider mot varandra) parallellt och i förhållande till varandra genom hela analysen. Då studien utgår från att texterna i sig betyder något, som en del av ett större sammanhang och i relation till de ordningar eller samhällsstrukturer som texterna kan ses som uttryck för (och del av), läggs fokus vid just texterna och inte vid några enskilda aktörer (Bergström & Boréus, 2000:31, 34).

Vid en första genomgång av materialet identifierades en rad centrala teman (med relevans för syfte och frågeställningar) som konsekvent återkommande i debatten. Utifrån dessa teman gjordes en första kategorisering av för- och motargument. Argumentationen analyserades därefter utifrån studiens grundläggande teoretiska premisser. Därefter valdes citat som bedömdes som representativa ut till analysdelen, i syfte att underlätta för läsaren att följa tolkningen steg för steg. Vid en närläsning av materialet fokuserades analysen dels vid en rent språklig tolkning av texterna och dels vid analys av materialet i relation till övriga metodologiska och teoretiska begrepp (se avsnitt 5 och 6).

Med hänsyn till studiens omfattning och syfte har analysen begränsats till de sociologiska aspekterna genus och etnicitet, samtidigt som vi är medvetna om att ytterligare maktdimensioner (t ex klass) kan vara relevanta i relation till sexköps- och prostitutionsfrågan (se t ex Eduards, 2007 och Erikson, 2011).

Avslutningsvis är de idéer som uttrycks i debatten sällan renodlade. I närläsningen av det empiriska materialet har vi därför strävat efter att ta fasta på nyanser i argumentationen. Mer marginella

ställningstaganden har redovisats som “yttre positioner” utifrån vilka vi sedan eftersträvat en transparent tolkning av helheten.

6.4 Etiska överväganden

Vi uppfattar att det empiriska materialet är av en sådan art att de personer som på olika sätt kan knytas till det inte bör ta någon skada av studien. Att materialet dessutom är offentligt innebär att samtliga av Vetenskapsrådets huvudsakliga forskningsetiska riktlinjer för samhällsvetenskaplig forskning, d v s informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandepincipen, tillgodoses (Vetenskapsrådet, u.å., s. 6).

I eftersträvandet av en nyanserad och balanserad framställning av materialet har vi återkommande diskuterat betydelsen av vår egen förförståelse. I detta sammanhang bör även påpekas att vårt val av kritisk diskursanalys som metod, samt ett kritiskt feministiskt perspektiv som teoretisk utgångspunkt, innebär att vi positionerar oss själva i en kritisk samhällsvetenskaplig tradition. Vidare är målet med studien snarare att uppnå ökad förståelse kring studiens ämne än att presentera några objektiva sanningar (Erikson, 2011:20). Härmed blir vikten av transparens central, varför flertalet citat lyfts in i analysen. På så vis bör även den som inte delar studiens teoretiska och metodologiska utgångspunkter kunna godta eller åtminstone enkelt följa vår analys steg för steg. I relation till att studien tar utgångspunkt i ett intersektionellt perspektiv har vi även reflekterat kring vad de los Reyes och Mulinari (2005) kallar “intersektionella strategier” för att undvika att reproducera en stigmatisering av “den andra”. För oss kan det t ex innebära att som forskare göra motstånd mot att skildra “prostituerade” som en enhetlig kategori. Som forskare är vi själva en del av de normer vi utsett oss själva till att granska och därför har vårt mål varit att inta en kritisk självmedveten ställning.

7. Resultat och analys

I debatten identifieras tre centrala diskursiva strider kring vilka en övergripande förespråkar- respektive motståndardiskurs (i förhållande till förslaget om en kriminalisering av sexköp utomlands) konstrueras genom debattörernas språkliga utsagor. Analysen struktureras utifrån dessa strider som teman, inom vilka för- och motargument strider om att få definiera verkligheten genom debatten. Temana är: 1) graden av frivillighet i relation till prostitution, 2) statlig suveränitet eller mänskliga rättigheter som överordnad princip, och 3) ett postkolonialt perspektiv på debatten. Varje avsnitt avslutas med en jämförande sammanfattning av för- och motargumentationen inom respektive tema.

7.1 “Den lyckliga horan” och “människohandelsoffret”

En central diskursiv strid i debatten handlar om graden av frivillighet i prostitution. Stridsfrågan kretsar dels kring huruvida det är möjligt att tala om “frivillig prostitution”, dels kring om prostitution och människohandel kan skiljas åt eller inte. Avsnittet behandlar framförallt hur de två övergripande diskurserna konstrueras genom begrepp som *makt, frivillighet och ofrivillighet, prostitution och människohandel*.

7.1.1 En komplex frivillighet

Beskrivningen av prostitution som en komplicerad fråga är ett genomgående inslag i konstruktionen av en övergripande motståndardiskurs:

Hela diskussionen om prostitution är i grunden mycket komplicerad. Förutsatt att bägge parterna som är inblandade i affären är myndiga och överens, är det då inte rimligt att ifrågasätta varför överenskommelsen eller förbindelsen ska vara förbjuden och straffbelagd. Det handlar ju om två människors fria vilja (Mårtensson, 2011, 29 mars).

Frågan om frivillighet kan ses som en skala där idén om att prostitution inte nödvändigtvis bör vara förbjuden eller straffbelagd representerar en av de yttre positionerna. Uppfattningen att prostitution *kan* vara en frivillig överenskommelse utgör en avgörande premiss för denna position, liksom för motståndardiskursen i stort. Snarare än att explicit beskriva prostitution som frivillig konstrueras fenomenet främst underförstått som just potentiellt frivilligt, genom ekvivalenskedjor av neutrala ord som “parter”, “affär”, “överenskommelse” och “förbindelse”. Dessa ekvivalenskedjor bär även undertoner av nominalisering, genom att handlingar (t ex “att köpa sex”) genomgående ersätts med substantiv som “affär” eller “förbindelse”. På så vis tonas agentskapet ner genom olika typer av

abstraktioner, och ansvaret för vad som sker i den faktiska prostitutionen läggs inte på någon särskild aktör.

Genom neutrala ord tillskrivs nodalpunkten "prostitution" även en "könlös yta", vilket befasts ytterligare i de artiklar där de inblandade parterna benämns som "människor" och inte som män och kvinnor. På så sätt avgenusifieras frågan om prostitution och sexköp inom motståndsdiskursen. Här identifieras dock en nyansskillnad i argumentationen då prostitution i vissa artiklar diskuteras i termer av kvinnor och män. I dessa fall problematiseras dock inte relationen kvinnor och män emellan (Se t ex Nordlund, 2012, 26 november).

Processer av avgenusifiering kan även identifieras i återkommande beskrivningar av prostitution som (ett potentiellt frivilligt) "sexarbete":

Resonemanget [för kriminalisering av sexköp utomlands] är lika spretande som fenomenet prostitution. För det är förstås en våldsam skillnad på exempelvis Tysklands skattepliktiga och pensionsberättigande bordellanställda och asiatiska sexarbetare som fallit offer för människohandlare [...] Det är inte en gradskillnad av frivillighet, det är en artskillnad (DN, 2012, 26 november).

I citatet ovan görs en central distinktion mellan olika typer av prostituerade och sexköp.

"Bordellanställda" relateras till "skattepliktiga och pensionsberättigande", och ställs samtidigt i motsats till "offer för människohandlare". I nära anknytning till denna typ av argumentation framförs den centrala idén att "distinktionen mellan prostitution och trafficking är viktig" (Enfeldt & Sporsén, 2014, 13 oktober). Återkommande är även benämningen av sexköp som köp av en sexuell tjänst på en marknad, där säljaren benämns som "bordellanställd" och köparen som "kund". Härmed sker en slags hierarkisering av "olika prostituerade" samtidigt som relationen mellan "parterna" i en viss typ av prostitution konstrueras som just en affärsliknande, underförstått jämlik, överenskommelse. Genom konstruktionen av "sexsäljaren" tillskrivs den prostituerade aktörskap, som någon som frivilligt väljer att sälja sin kropp.

Genom att benämna prostitution som "sexarbete" blir det även möjligt att argumentera för att en viss typ av prostitution kan ses som just ett arbete bland andra arbeten. Att attribut som "skattepliktiga och pensionsberättigade" tillskrivs "sexarbetaren" bidrar till konstruktionen av denna typ av prostitution som en legitim del av samhället.

7.1.2 Det sexualiserade våldets mest allvarliga uttryck

En fundamental utgångspunkt i argumentationen för en kriminalisering är att "sexbrott och

prostitution inte [kan] separeras från människohandel” (Fälth, Hjelm & Steele, 2012, 24 november). I enlighet med denna argumentation föreligger för det första ett rent konkret och faktiskt samband mellan prostitution och människohandel. Där prostitutionen är legal florerar också människohandeln, som resultat av en ökad efterfrågan på människohandel för sexuella ändamål (Se t ex Kanakaridis et al, 2014, 10 juni, och Roux, 2012, 19 december). För det andra konstrueras ett analytiskt samband mellan prostitution och människohandel genom att båda fenomenen associeras till våld, ofrivillighet och strukturella maktdimensioner:

Handel med människors kroppar bygger alltid på exploatering och någon form av maktobalans enligt min mening. Det är bra att sexköpslagen kriminaliserar köparen och inte den som säljer. Lagen är till för att skydda de svaga och utsatta. Därför är det viktigt att vi inte låter frågan handla om frivillig kontra icke-frivillig prostitution (Hedh, 2013, 18 oktober).

I argumentationen för en kriminalisering kopplas prostitutionsfrågan genomgående till övergripande strukturer. Nodalpunkten “prostitution” konstrueras genom ekvivalenskedjor med begrepp som: “utnyttjande”, “maktobalans”, “ekonomisk och social utsatthet”, “sexualiserat våld”, “övergrepp”, “missbruksproblematik”, “sexism” och “machokultur”.

Att majoriteten av de som befinner sig i prostitution eller människohandel är kvinnor och flickor, samtidigt som majoriteten av de som köper sex är män, lyfts också fram som centralt. Fokus läggs på sexköparen (efterfrågan) som problemet, med motiveringen att denne besitter en överordnad maktposition. Genom att förutsätta en överordnad och underordnad part beskrivs prostitution och sexköp således i termer av hierarki, och som ett jämställdhetsproblem. Denna argumentation exemplifierar hur prostitutionsfrågan genusifieras. Genomgående i den genusifierade argumentationen är även idén att prostitution och människohandel bör förstås som våld:

Prostitution och trafficking är en form av våld mot kvinnor. Sexhandeln är ett av det sexualiserade våldets mest allvarliga uttryck. Den baseras på ett synsätt där kvinnors kroppar är varor som män kan förbruka. Kopplingen till könsmaktsordningen är tydlig och i prostitutionens spår följer andra typer av våld, som misshandel och våldtäkt (Lindborg, 2012, 15 juni).

Här förekommer en gradskillnad. Mest vanligt förekommande är beskrivningar av prostitution och sexköp som synonymt med våld. Det finns dock även en position där det snarare talas om våld som vanligt förekommande i samband med prostitution och sexköp.

Genom att titta på transitiviteten i argumentationen blir det möjligt att urskilja hur processen

“sexköp” i förespråkardiskursen förbinds med både objekt och subjekt. I ett första steg används genomgående begrepp som “köpa någon annans kropp” eller “köpa en annan människa”, vilket inkluderar ett tydligt objekt i “sexköpet”. Samtidigt läggs fokus vid män som “sexköpare”, vilket innebär att även ett tydligt subjekt inkluderas.

7.1.3 Sammanfattning

Huruvida en distinktion görs mellan prostitution och människohandel är en avgörande strid i debatten. Att det inom motståndardiskursen görs en sådan distinktion möjliggör en åtskillnad mellan frivillig och icke-frivillig prostitution (och vice versa). Konstruktionen av “sexarbetaren” är vidare beroende av (och får betydelse för) förståelsen av prostitution som potentiellt frivillig. Inom förespråkardiskursen, där möjligheten att göra en åtskillnad mellan prostitution och människohandel avfärdas, beskrivs frågan om frivillighet som irrelevant. Här genomsyras argumentationen istället av ett strukturellt maktperspektiv, vilket hör nära samman med hur prostitution och människohandel framställs som två sidor av samma mynt. Samtidigt debatterar förespråkarsidan prostitution och sexköp i termer av tydliga subjekt och objekt, medan motståndardiskursen präglas av abstraktioner som synliggörs genom uppmärksammandet av nominalisering och transitivitet.

7.2 Statlig suveränitet eller mänskliga rättigheter som överordnad princip

I följande avsnitt presenteras en andra diskursiv strid, som står mellan statlig suveränitet eller mänskliga rättigheter som överordnad princip. Inledningsvis presenteras hur motståndardiskursen konstrueras genom resonemang kring internationella juridiska principer. Därefter redogörs för förespråkardiskursens konstruktion av sexköpsfrågan som en fråga om mänskliga rättigheter.

7.2.1 En kränkning av internationell rättspraxis

En genomgående argumentation emot en kriminalisering utgår från aspekter kring statlig suveränitet som överordnad princip. Att “lägga sig i” andra länders lagstiftning likställs med att inte respektera rättspraxis samtidigt som just respekt för internationella juridiska principer, suveränitetsprincipen och legalitetsprincipen, framställs som tydligt överordnade huvudprinciper. Till legalitetsprincipen relateras principen om dubbel straffbarhet; “ett av fundamenten i rättsskipning världen över” (Cantwell, 2014, 3 oktober) och en princip som “det ska till mycket starka skäl för att bortse från” (Ibid). Legalitetsprincipen beskrivs återkommande explicit som viktigast i sammanhanget; “Sverige är en del av en juridisk omvärld där dubbel straffbarhet är ett slags överordnad huvudprincip” (DN, 2012, 26 november).

För vissa typer av brott finns dock möjlighet att göra avsteg från denna princip (se avsnitt 3.2). I

argumentationen emot en kriminalisering beskrivs dock ett sådant avsteg som orimligt i relation till sexköpsfrågan; “[...] om Sverige avskaffar kravet på dubbel straffbarhet för köp av sexuell tjänst gör vi ett tydligt avsteg från de principer som gäller för att det ska anses finnas skäl att göra så” (Ask, 2011, 28 mars). Trots att en av de yttre positionerna lyfter fram vissa aspekter av prostitution som problematiska, till exempel kopplingen till människohandel, prioriteras de internationella juridiska principerna även här framför en eventuell kriminalisering. De tätt sammanvävda aspekterna av denna argumentation illustreras bäst med följande citat:

Det [sexköp] är inget grovt våldsbrott, det är ett bötesbrott som för femton år sedan inte ens var ett brott. Det är väldigt många fler människor, i väldigt många fler länder, som ser abort som mer av en brottslig handling än prostitution. I synen på sexköp är det Sverige som avviker från nästan hela världen - inte tvärtom (DN, 2012, 26 november).

I samband med denna argumentation beskrivs sexköp som brott även som mindre allvarligt i jämförelse med andra brott (t ex sexualbrott mot barn). Beskrivningen av Sveriges syn på sexköp som avvikande internationellt sett är vidare tätt sammanvävd med argument som jämför sexköpsfrågan med bland annat abortfrågan. Det gemensamma antagandet i dessa återkommande jämförelser är att “den moraluppfattning som sexköpslagen grundar sig på - precis som den abortlagstiftningen grundar sig på - inte är universell [...]” (Nordlund, 2012, 26 november). Förespråkarna för en kriminalisering anklagas i dessa sammanhang för moraliskt och subjektivt “tyckande”. Denna typ av argumentation är i sin tur nära sammanbunden med argument som bygger på jämförelser med ytterligare ett antal “moraliska frågor”:

Om vi tycker att det är moraliskt försvarbart att lagföra svenska män för sexköp i länder där prostitution är tillåten måste vi i konsekvensens namn också tycka att det är finemang om irländskor som gjort abort i Sverige ställs inför rätta. Eller att malaysiska kvinnor som rumlat om i Stockholmsnatten blir stenade när de kommer hem (Kjöllner, 2011, 27 mars).

Genom att sexköpsfrågan i ett första steg konstrueras som en fråga om moraliska uppfattningar möjliggörs en jämförelse mellan sexköp och andra frågor, som härmed också konstrueras som just ”moralfrågor”. Att kriminalisera sexköp utomlands jämförs även med andra handlingar som inte är kriminaliserade i andra länder, som att köpa alkohol eller röka cannabis.

I detta sammanhang används återkommande argument som: “Annars kan vi tvingas acceptera att en annan stat betar sig på ett *motsvarande* sätt genom att exempelvis börja straffa kvinnor för aborter

de genomfört i Sverige” (Ask, 2011, 2 april, vår kursivering). Att beskriva ett sådant scenario som “motsvarande” eller “detsamma” innebär en slags isolerad jämförelse mellan sexköps- och abortlagstiftning, där kringliggande maktstrukturer inte diskuteras. Härmed konstrueras samtidigt en bild av prostitution och sexköp (liksom abort) där resonemang kring kön och makt är frånvarande. Denna aspekt blir tydligare genom förespråkarnas replik som presenteras i följande avsnitt.

7.2.2 En kränkning av mänskliga rättigheter

Förespråkardiskursen konstrueras utifrån en grundläggande uppfattning om mänskliga rättigheter som överordnad princip, samtidigt som prostitution, sexköp och människohandel beskrivs som kränkningar av mänskliga rättigheter (Se t ex Olsson, 2013, 20 juli). Metaforer som “slavar” och “slavhandel” används återkommande i argumentationen kring mänskliga rättigheter:

“Människohandel, barnsexturism och prostitution visar på en omänsklig syn där individer betraktas som slavar som kan köpas och säljas på en marknad” (Haglö, Johansson & Wallén, 2011, 30 mars).

I detta sammanhang ges också direkta repliker till de motståndarargument som bygger på en slags jämförelse mellan sexköp och abort (Se avsnitt 7.2.1): “För oss är rätten till abort en mänsklig rättighet. Men det är inte en mänsklig rättighet att köpa sex utomlands” (Haglö, Johansson & Wallén, 2011, 30 mars). Frågan om prostitution och sexköp beskrivs genomgående som något universellt snarare än kulturellt, genom att definieras som en fråga om mänskliga rättigheter.

Inom förespråkardiskursen resoneras det också kring hur sexköp framställs som ett trivialt brott inom motståndardiskursen, med formuleringar som: “Uppenbarligen ser Sverige på ekonomiska brott som mer allvarliga brott än utnyttjande av en maktobalans och köp av fattiga kvinnors kroppar” (Fälth, Hjelm & Steele, 2012, 24 november). Härmed framställs sexköp som ett uttryck för en hierarkisk maktobalans baserad på kön. Nodalpunkterna prostitution och sexköp ges betydelse genom ekvivalenskedjor av begrepp som “utnyttjande”, “våld”, “maktobalans”, “kvinnoförtryck” och “ojämlikhet”. Detta exemplifierar återigen hur delar av argumentationen kring mänskliga rättigheter genusifieras.

7.2.3 Sammanfattning

I en jämförelse mellan för- och motargumentationen i avsnitt 7.2 är striden mellan mänskliga rättigheter och andra internationella juridiska principer central. Avgörande är huruvida traditionell rättspraxis eller mänskliga rättigheter lyfts fram som överordnad princip. Att beskriva prostitution som ett brott mot mänskliga rättigheter står i stark kontrast till den juridiska argumentationen där mänskliga rättigheter inte omnämns alls. Genusaspekter lyser med sin frånvaro i argumentationen där juridiska principer beskrivs som överordnade, samtidigt som argumentationen för en

kriminalisering av sexköp utomlands bygger på förståelser av prostitution och sexköp som jämställdhets- och genusfrågor.

7.3 Den andra kvinnan

I detta avsnitt förs ett postkolonialt teoretiskt perspektiv in i debatten. Härmed läggs fokus vid hur postkoloniala aspekter kan förstås som betydelsefulla inslag i den diskursiva striden.

7.3.1 Sexköp som en ny kolonialisering

Inom förespråkardiskursen förs ett postkolonialt perspektiv in som ytterligare en maktdimension, genom beskrivningen av sexhandel med kvinnor från andra delar av världen som en typ av kolonialisering. Ett återkommande inslag i argumentationen illustreras av följande citat:

Att köpa sex utomlands har blivit en del i den nya kolonialiseringen. Prostitution bygger på att hallickar av olika slag har tillgång till kvinnor. För att möta efterfrågan så rekryteras kvinnor från andra delar av världen för att köpas och säljas i sexindustrin. Det är cyniskt, det är ovärdigt, det är kolonialt och rasistiskt (Gustafsson & Legnemark, 2012, 6 december).

Nodalpunkten "sexköp" får sin betydelse genom ekvivalenskedjor med attribut som "cyniskt", "ovärdigt", "kolonialt" och "rasistiskt". Att sexköp och prostitution beskrivs i termer av exploatering implicerar att sexköp och prostitution förstås som aspekter av strukturella fenomen. Argumentationen ger således uttryck för en förståelse av prostitution och sexköp som grundat i vad Fairclough skulle kalla icke-diskursiva maktförhållanden (Fairclough, 1992:66).

I detta sammanhang bygger ytterligare ett återkommande argument på olika beskrivningar av kvinnor "i andra länder" som särskilt utsatta. Kvinnor i prostitution och människohandel beskrivs i dessa sammanhang återkommande som marginaliserade:

Både kvinnor som blir sålda till människohandel och de som säljer sig själva i 'frivillig' prostitution är i stort sett alltid marginaliserade och fattiga kvinnor, utan alternativ till en annan försörjning [...] Att exportera sexköpen utomlands där kvinnor är ännu mer utsatta är inte acceptabelt (Fälth, Hjelm & Steele, 2012, 24 november).

Utifrån Mohanty kan detta förstås som en konstruktion av en typ av "tredjevärldenkvinnor", som framställs som utsatt och med begränsade möjligheter till agentskap (Mohanty, 2003:33, 38, 54-55).

7.3.2 Moralistiska pekpinnar och postkolonial lagstiftning

Argumentationen emot en kriminalisering bygger vidare på konstruktionen av “tredjevärldenskvinnan”:

De debattskrivande kvinnorna [som argumenterar för en kriminalisering] har rätt i att det finns kvinnor som saknar andra möjligheter till försörjning. Men om man ska se det krasst, är det bättre att se sina barn svälta ihjäl än att prostituera sig? Det är lätt att sitta på höga hästar i Sverige och med moralistiska pekpinnar frånta kvinnor i Niger sin enda försörjningsmöjlighet [...] (DN, 2012, 26 november).

Genom att prostitution beskrivs som den enda försörjningsmöjligheten för *vissa* kvinnor, görs en distinktion mellan olika typer av kvinnor. Denna distinktion är avgörande dels för konstruktionen av “den andra kvinnan”, och dels för legitimeringen av prostitution som försörjningssätt.

Förespråkarna för en kriminalisering avfärdas som “sittande på höga hästar” - vilket kan förstås som ett slags syftande på att de som förespråkar en kriminalisering ser ner på kvinnor i Niger som säljer sex. Konstruktionen av prostitution och sexköp som en moralisk fråga (se avsnitt 7.2) utvecklas således genom att inkluderas i en postkolonial kontext. Motståndarsidan frågar sig: “eller ska vi agera som storsvenska kulturimperialister och hävda att våra lagar gäller utomlands men andra (rimligtvis mindre upplysta och lägre stående) länders lagstiftning inte gäller?” (Stigsson Michajlov, 2012, 8 oktober). Härmed konstrueras förslaget om kriminalisering som underbyggt av koloniala föreställningar. Denna konstruktion är nära förbunden med ytterligare en position i debatten:

I Sverige tenderar vi att glömma de utvecklingsfaser vi själva gått igenom. Det är först i modern tid kvinnor, barn och djur fått egna rättigheter. Tidigare var de mer som ägodelar som husbonden kunde våldföra sig på lite som han ville. Våldtäkt inom äktenskapet existerade inte. Vår utveckling har fått ta tid. Det måste andras också få göra (Kjöllner, 2011, 27 mars).

Förhållningssätt till prostitution ses här som en fråga om utveckling och modernitet. Genom att konstruera “den andra” som mindre utvecklad konstrueras samtidigt Sverige som dess motbild; modernt och välutvecklat. Härmed framställs prostitution och sexköp även som en fråga om kultur:

De vitt varierande förhållningssätten visar att just dessa handlingar [som att gå klädd i burka (ett påbud i vissa länder, ett lagbrott i andra), att ha sex utanför äktenskapet, att genomgå en abort eller att köpa sex] måste förstås kulturellt, inte universellt (Kjöllner, 2011, 27 mars).

I ett första steg konstrueras ett sammanhang av de olika “brotten”, i ett andra steg konstateras att

förhållningssätten till “brotten” varierar. Slutsatsen som sedan dras, att alla dessa “brott” därför måste förstås kulturellt, kan ses som ett analytiskt språng som bygger på en konstruktion av sexköp som just en fråga om kulturella och moraliska förhållningssätt. Detta resonemang hör nära samman med argumentationen i avsnitt 7.2.1.

7.3.3 Sammanfattning

Den diskursiva striden i avsnitt 7.3 visar på en särskild dynamik i debatten då både för- och motargument bygger på konstruktionen av “Den Andra”, i synnerhet “Den Andra Kvinnan”. Således konstrueras olika “vi och dem” genom retorik som bygger på idéer om kön och etnicitet. Inom förespråkardiskursen lyfts postkoloniala maktaspekter fram, medan motståndarsidan istället bygger på olika konstruktioner av prostitution och sexköp som moraliska och kulturella frågor.

8. Avslutande diskussion

Följande avsnitt inleds med en sammanfattning av den analys som presenterats ovan. Härmed besvaras även den första frågeställningen, d v s: “Hur förs argumentationen för och emot en kriminalisering av sexköp utomlands och vilka centrala diskursiva strider kan urskiljas i debatten?”. Därefter följer en redogörelse av studiens huvudsakliga slutsatser, genom vilket även den andra frågeställningen besvaras, d v s: “Vilken betydelse har idéer kring kön, etnicitet och makt för konstruktionen av en övergripande förespråkardiskurs respektive motståndardiskurs?”.

8.1 Sammanfattning av analys

I linje med studiens syfte och frågeställningar har analysen strukturerats utifrån tre diskursiva strider, inom vilka för- och motargument framförs genom debatten. Genomgående är att synen på prostitution och sexköp är avgörande för hur argumentationen förs och därmed hur en övergripande förespråkardiskurs respektive motståndardiskurs konstrueras.

Den första diskursiva striden som identifierats kretsar kring grader av frivillighet i prostitution. Motståndardiskursen bygger framförallt på två tätt sammanvävda antaganden; att prostitution är en *komplex fråga* och att prostitution är *potentiellt frivillig*. Det görs en tydlig distinktion mellan prostitution och människohandel, en distinktion som är beroende av (och får betydelse för) förståelsen av prostitutionen som just potentiellt frivillig.

Förespråkardiskursen grundar sig på idén att det är omöjligt att separera prostitution och människohandel. Båda fenomenen associeras till *strukturella maktdimensioner* och olika grader av *ofrivillighet och exploatering*. Prostitution och sexköp konstrueras som ett jämställdhetsproblem grundat i genus (och etnicitet) som maktdimension.

Den andra diskursiva striden står emellan mänskliga rättigheter eller internationell rättspraxis som överordnad princip. Motståndardiskursen byggs av juridiska argument om *statlig suveränitet och legalitetsprincipen*. Resonemang kring kön och makt är frånvarande vilket exemplifieras genom att prostitution och sexköp beskrivs som en moralisk och kulturell fråga, jämförbar med främst abortfrågan.

Förespråkardiskursen utgår från *mänskliga rättigheter* som överordnad princip, liksom idén om att prostitution och sexköp är en fråga om mänskliga rättigheter. Argumentationen genusifieras genom att sexhandel beskrivs som ett uttryck för en maktoabalans baserad på kön.

Den tredje diskursiva striden är mer komplex på så sätt att både förespråkar- och motståndardiskursen konstrueras genom distinktioner mellan “*vi och dem*”. Inom båda diskurserna är “*tredjevärldenkvinnan*” en genomträngande konstruktion. Argumentationen skiljer sig däremot gällande på vilket sätt “*tredjevärldenkvinnan*” relateras till prostitution och sexköp.

8.2 Slutsatser

I de meningsstrider som manifesteras i debatten om en kriminalisering av sexköp utomlands identifieras olika idéer om genus, etnicitet och makt. I likhet med Eriksons forskning visar även vårt resultat hur idéer om prostitution och sexköp spelar en avgörande roll för de politiska åtgärder som diskuteras. En genomgående distinktion är i detta sammanhang hur de olika sidorna i debatten skiljer sig åt beroende av på vilken analytisk nivå prostitution och sexköp diskuteras; som ett strukturellt problem eller som en potentiellt frivillig angelägenhet mellan två individer. Samtidigt som förespråkardiskursen och motståndardiskursen i detta sammanhang bär spår av de diskurser som identifierats i den tidigare forskningen, i relation till synen på prostitution och sexköp som fenomen, kan delvis nya aspekter identifieras utifrån den specifika kontext som debatten om en utvidgad sexköpslag omfattar.

Utifrån motståndarsidans centrala argument blir det tydligt att debatten inte enbart står mellan olika typer av feministisk argumentation. Detta kan jämföras med Westerstrands forskning, som visar hur t ex radikalfeministiska argument ställs mot liberalfeministiska argument i debatten om sexköpslagen. I likhet med Eriksons slutsatser kan även vi urskilja en typ av icke-feministisk förståelse av prostitution och sexköp. Motståndardiskursen bygger till stor del på juridiska argument om statlig suveränitet, utan resonemang om genusaspekter. Vidare konstrueras internationell rättspraxis i vissa positioner snarast som något av naturen givet, och som sådant någonting som står över prostitutions- och sexköpsfrågan. Utifrån en socialkonstruktionistisk utgångspunkt måste dock gällande rätt förstås som socialt konstruerad och föränderlig, varför denna position i debatten bör problematiseras.

Utifrån vårt resultat kan debatten som studeras även ses som ett exempel på hur effekterna av kolonialism och imperialism alltjämt berör traditionella feministiska frågor. I detta sammanhang aktualiseras etnicitet som maktdimension. Medan förespråkardiskursen bygger på idén om prostitution och sexköp som kolonialisering av "tredjevärldenkvinnan", blir "tredjevärldenkvinnan" i motståndardiskursen en avgörande konstruktion för argumentationen om prostitution och sexköp som en fråga om utveckling, modernitet, kultur och moralism.

I Sverige har den officiella hållningen i relation till prostitution och sexköp utvecklats mot en förståelse av dessa fenomen som uttryck för strukturell ojämlikhet mellan könen (Regeringskansliet, 2014a). Ett exempel är den nuvarande sexköpslagen. När debatten orienteras mot sexköp utomlands uppstår dock vissa positioner som tycks stå i stark kontrast gentemot resonemang om prostitution och sexköp i relation till strukturell jämlikhet, våld och mänskliga rättigheter.

Att flertalet av debattörerna inom motståndarsidan lyfter fram potentiella konsekvenser av en kriminalisering behöver i sig inte säga något om hur prostitution och sexköp förstås. De juridiska

aspekterna är komplexa och en kriminalisering skulle rent principiellt kunna bidra till att fler länder gör avsteg från den dubbla straffbarheten. Oron för Sveriges trovärdighet i internationella sammanhang kan vara berättigad då sexköp är lagligt i de flesta andra länder. Om möjligheten att protestera mot andra staters avsteg från legalitetsprincipen påverkas kan också möjligheten att skydda andra staters medborgares mänskliga rättigheter påverkas.

Intressant för vår studie är dock främst hur dessa resonemang konstrueras i sammanhang där maktaspekter är frånvarande, som med idéer om prostitution och sexköp som neutrala "affärer", vilket visar på hur motståndsdiskursen grundar sig i särskilda ideologiska grundantaganden.

I syfte att bidra till vidare forskning vill vi särskilt lyfta fram vikten av att förstå prostitution och sexköp inte bara som en nationell utan även global angelägenhet, dels utifrån ett intersektionellt och postkolonialt perspektiv, dels i relation till internationell rättspraxis. Detta för att kunna belysa och förstå samspelet mellan kategorierna genus och etnicitet inom ramen för globala maktstrukturer ytterligare.

Med tanke på att Sverige intagit en officiell hållning i frågan med utgångspunkt i ett jämställdhets- och människorättsperspektiv, avslutas studien med en förhoppning om mer forskning på detta område som tar utgångspunkt i ett kritiskt feministiskt perspektiv.

If prostitution is a free choice, why are women with the fewest choices the ones most often found doing it? (MacKinnon, 1993:28)

9. Referenser

9.1 Tryckta källor

- Bergström, G. & Boréus, K. (2005). *Textens mening och makt - metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Lund: Studentlitteratur.
- Bergström, G. & Boréus, K. (2012). *Textens mening och makt - metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Lund: Studentlitteratur.
- Chancer, L. S. & Watkins, X. (2009). *Sociala positioner - en översikt*. Lund: Studentlitteratur.
- De Los Reyes, P., Molina, I. & Mulinari, D. (2002). *Maktens (o)lika förklädnader: kön, klass & etnicitet i det postkoloniala Sverige*. Stockholm: Atlas.
- De Los Reyes, P. & Mulinari, D. (2005). *Intersektionalitet - Kritiska reflektioner över (o)jämlighetens landskap*. Malmö: Liber.
- De Los Reyes, P. (2011). *Postkolonial Feminism*. Hägersten: Tankekraft.
- Eduards, M. (2007). *Kroppspolitik. Om moder Svea och andra kvinnor*. Stockholm: Atlas.
- Erikson, J. (2011). *Strider om mening - En dynamisk frameanalys av den svenska sexköpslagen* (Doktorsavhandling, Skrifter utgivna av Statsvetenskapliga föreningen i Uppsala, 180). Uppsala: Acta Universitatis Upsaliensis. Tillgänglig: <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:451413/FULLTEXT01.pdf>
- Eriksson, C., Eriksson Baaz, M. & Thörn, H. (Red). (2005). *Globaliseringens kulturer: den postkoloniala paradoxen, rasismen och det mångkulturella samhället*. Nora: Nya doxa.
- Fairclough, N. (1992). *Discourse and Social Change*. Cambridge: Polity Press.
- Fairclough, N. (1995). *Media Discourse*. London: Edward Arnold.
- Fairclough, N. (2000). *New Labour, New Language?* London: Routledge.
- Gemzöe, L. (2003). *Feminism*. Stockholm: Bilda Förlag.
- Kuosmanen, J. (2008). Tio år med lagen: Om förhållningssätt till och erfarenheter av prostitution i Sverige. Ingår i: C. Holmström. & M. L. Skilbrei. (Red.) *Prostitution i Norden. En forskningsrapport* (s. 357-381). TemaNord-rapport. Köpenhamn: Nordiska ministerrådet.
- Lewin, B. (red.). (1998). *Sex i Sverige – om sexuallivet i Sverige 1996*. Stockholm: Folkhälsoinstitutet.
- Mohanty, C. T. (2003). *Feminism utan gränser*. Hägersten: Tankekraft.
- Mulinari, D. (2007). Familjer över gränser. Ingår i: A. Peterson & M. Hjerm (Red.) *Etnicitet - perspektiv på samhället* (s. 194-217). Malmö: Gleerups.
- SOU 2010:49. *Förbud mot köp av sexuell tjänst. En utvärdering 1999–2008*. Stockholm: Elanders

Sverige AB . Tillgänglig: <http://www.regeringen.se/sb/d/12634/a/149142>

Spivak, G. C. (1988/2002). Kan den subaltern tala? Ingår i: *Postkoloniala studier*. Skriftserien Kairos Nr 7 (s. 73-146). Stockholm: Raster Förlag.

Thurén, B-M. (1996). Om styrka, räckvidd och hierarki, samt andra genusteoretiska begrepp. Ingår i: *Kvinnovetenskaplig tidskrift* (1996:3) (s. 69-85). Uppsala: Wikströms.

Tollin, K. & Törnqvist, M. (2005). *Feministisk teori i rörliga bilder*. Malmö: Liber.

Westerstrand, J. (2008). *Mellan mäns händer - kvinnors rättssubjektivitet, internationell rätt och diskurser om prostitution och trafficking* (Doktorsavhandling). Uppsala: Universitetstryckeriet.

Winther Jörgensen, M. & Phillips, L. (2000). *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur.

Wodak, R. (1996). *Disorders of Discourse*. London: Longman.

9.2 Elektroniska källor

Europaparlamentet. (2014). *Europaparlamentets resolution 26 februari 2014 om sexuell exploatering och prostitution samt effekterna av detta för jämställdheten*. Tillgänglig: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2014-0162+0+DOC+XML+V0//SV>

Hirdman, Y. (1988). *Genussystemet: reflexioner kring kvinnors sociala underordning*. Tillgänglig: <http://ub016045.ub.gu.se/ojs/index.php/tgv/article/viewFile/1490/1303>

MacKinnon, A. C. (1993). Prostitution and Civil Rights. *Michigan Journal of Gender & Law* (1993:1) (s.13-31). Tillgänglig: <http://www.prostitutionresearch.com/MacKinnon%20Prostitution%20and%20Civil%20Rights.pdf>

Motion 2010/11:Ju323. *Lagarna om köp av sexuell tjänst och människohandel*. Tillgänglig: http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Forslag/Motioner/Lagarna-om-kop-av-sexuell-tjan_GY02Ju323/?text=true

Motion 2011/12:Ju335. *Sexköp utomlands*. Tillgänglig: http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Forslag/Motioner/mot-201112Ju335-Sexkop-utoml_GZ02Ju335/

Motion 2012/13:Ju17. *Motion med anledning av prop. 2012/13:111 En skärpt sexualbrottslagstiftning*. Tillgänglig: http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Forslag/Motioner/med-anledning-av-prop-201213_H002Ju17/?text=true

Motion 2014/15:1696. *Dubbel straffbarhet för sexköp vid utlandsvistelse*. Tillgänglig: https://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Ovriga-dokument/Ovrigt-dokument/Dubbel-straffbarhet-for-sexkop_H2021696/

NCK, Nationellt centrum för kvinnofrid. (2014). *Utnyttjande i prostitution*. Hämtad: 2014-12-22,

från: http://www.nck.uu.se/Kunskapscentrum/Kunskapsbanken/amnen/s%C3%A4rskild_s%C3%A5rbarhet/Prostitution/

Prop. 1997/98:55. *Kvinnofrid*. Tillgänglig:

<http://www.regeringen.se/content/1/c4/22/66/5406e038.pdf>

Regeringskansliet. (2014a). *Mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål*. Hämtad: 2015-01-15, från: <http://www.regeringen.se/sb/d/10793>

Regeringskansliet. (2014b). *Regeringsförklaringen den 3 oktober 2014*. Hämtad: 2014-12-22, från: <http://www.regeringen.se/sb/d/3039>

Regeringskansliet. (2014c). *Sexköpslagen*. Hämtad: 2015-01-01, från:

<http://www.regeringen.se/sb/d/2593/a/116601>

Skr 2007/08:167. *Handlingsplan mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål*.

Tillgänglig: <http://www.regeringen.se/sb/d/9761/a/108621>

Sveriges Kvinnolobby. (2014). *Regeringen uppmanas förbjuda sexköp utomlands - Lansering av kampanj för Sexköpslagen 2.0!* Hämtad: 2014-12-21, från:

<http://www.mynewsdesk.com/se/pressreleases/regeringen-uppmanas-foerbjuda-sexkoep-utomlands-lansering-av-kampanj-foer-sexkoepslagen-2-0-862088>

Vetenskapsrådet. *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*.

Tillgänglig: <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>

Åklagarmyndigheten. (2008). *2 kap. Brottsbalken - svensk jurisdiktion och åtalstillstånd*. Hämtad: 2014-12-22, från: <http://www.aklagare.se/PageFiles/3452/2%20kap%20brottsbalken%20-%20svensk%20jurisdiktion%20och%20%C3%A5talstillst%C3%A5nd.pdf>

Åklagarmyndigheten. (2014). *Ordlista - Dubbel straffbarhet*. Hämtad: 2014-12-21, från: <http://www.aklagare.se/settings/Ordlista/?word=Dubbel+straffbarhet&pageType=Ord>

9.3 Artiklar

Ask, B. (2011, 28 mars). Vi ska inte straffa lagliga sexköpare. *Aftonbladet*. Hämtad: 2014-12-10, från: <http://www.aftonbladet.se/debatt/article12793425.ab>

Ask, B. (2011, 2 april). Plakatpolitik från (S) i sexköpsfrågan. *Aftonbladet*. Hämtad: 2014-12-15, från: <https://web-retriever-info-com.ezproxy.ub.gu.se/services/archive/displayDocument?documentId=0573492011040268BF8A84CB5D40654C842AB10545CBDD&serviceId=2>

Björklund, H. M. (2014, 13 oktober). Fel att förbjuda sexköp utomlands. *Södermanlands Nyheter*. Hämtad: 2014-12-10, från: <http://www.sn.se/asikter/inlaggutifran/1.2693845>

Bohlin, M. (2013, 24 juli). Straffa brott utomlands är att öppna Pandoras ask. *Dalarnas tidningar*. Hämtad: 2014-12-16, från: <http://www.dt.se/opinion/ledare/straffa-brott-utomlands-ar-att-oppna->

pandoras-ask-2

Cantwell, O. (2014, 3 oktober). Synnerligen dumt att kriminalisera sexköp utomlands. *Aftonbladet*. Hämtad: 2014-12-10, från:

<http://www.aftonbladet.se/nyheter/kolumnister/oisincantwell/article19638476.ab>

DN. (2012, 26 november). Populistiskt och principlöst. *Dagens Nyheter*. Hämtad: 2014-12-10, från: <http://www.dn.se/ledare/huvudledare/populistiskt-och-principlost/>

Enfeldt, I., & Sporsén, F. (2014, 13 oktober). Kriminalisering av sexköp utomlands är ett lagvidrigt förslag. *Nyheter24*. Hämtad: 2014-12-10, från: <http://nyheter24.se/debatt/779838-kriminalisering-av-sexkop-utomlands-ar-ett-lagvidrigt-forslag>

Eriksson, S. & Lundgren, E. (2014, 8 november). Kriminalisera sexköp utomlands. *Gefle Dagblad*. Hämtad: 2014-12-10, från: <http://www.gd.se/opinion/debatt/kriminalisera-sexkop-utomlands-1>

Fälth, M., Hjelm, G. & Steele, A. (2012, 24 november). Dags att kriminalisera svenskars sexköp utomlands. *Dagens Nyheter*. Hämtad: 2014-12-10, från: <http://www.dn.se/debatt/dags-att-kriminalisera-svenskars-sexkop-utomlands/>

Fälth, M., Hjelm, G. & Steele, A. (2012, 27 november). Därför har DN fel. *Feministiskt Perspektiv*. Hämtad: 2014-12-10, från: <https://feministisktperspektiv.se/2012/11/27/kvinnoforbund-utmanar-dns-syn-pa-sexkop/>

Gustafsson, M. & Legnemark, I. (2012, 6 december). Förbud sexköp utomlands. *Borås Tidning*. Hämtad: 2014-12-10, från: <http://www.bt.se/debatt/forbud-sexkop-utomlands%283556007%29.gm>

Gustafsson, M. & Åström, G. (2013, 14 februari). Stoppa svenska torskare från att exportera sitt kvinnovåld. *SVT Opinion*. Hämtad: 2014-12-10, från: <http://www.svt.se/opinion/stoppa-svenska-torskare-fran-att-exportera-sitt-kvinnovald>

Haglö, K., Johansson, M. & Wallén, A. (2011, 30 mars). Köpa sex utomlands är ingen mänsklig rättighet. *Aftonbladet*. Hämtad: 2014-12-10, från: <http://www.aftonbladet.se/debatt/article12804292.ab>

Hedh, A. (2013, 18 oktober). Svenskar ska inte få köpa sex utomlands. *Aftonbladet*. Hämtad: 2014-12-10, från: <http://www.aftonbladet.se/debatt/debattammen/brottochstraff/article17680086.ab>

Hjelm, G., Mattson, C. & Ånöstam, K. (2013, 1 april). Sexköp utomlands bör kriminaliseras. *Svenska Dagbladet*. Hämtad: 2014-12-10, från: http://www.svd.se/opinion/brannpunkt/sexkop-utomlands-bor-kriminaliseras_8039282.svd

Kanakaris, Z., Persson, O., Svensson, K., Thøgersen, S., Åström, G. & Östensson, I. (2014, 10 juni). Förbud sexköp även utomlands. *Aftonbladet*. Hämtad: 2014-12-10, från: <http://www.aftonbladet.se/debatt/article19030257.ab>

Kjöller, H. (2011, 27 mars). Prostitutionslag: olagligt här - olämpligt där. *Dagens Nyheter*. Hämtad:

2014-12-15, från: <http://web.retriever-info.com.ezproxy.ub.gu.se/services/archive/displayPDF?documentId=0509152011032731217422&serviceId=2>

Lindborg, S. (2012, 15 juni). Idrottsevenemang - en fristad för torskar. *Aftonbladet*. Hämtad: 2014-12-15, från: <http://www.aftonbladet.se/debatt/article14985597.ab>

Lööv, S. (2013, 26 juli). Moraliskt korrekt lag har flera avigsidor. *Östersunds-Posten*. Hämtad: 2014-12-10, från: <http://www.op.se/opinion/ledare/moraliskt-korrekt-lag-har-flera-avigsidor>

Mårtensson, O. (2011, 29 mars). Svensk sexlag ska inte gälla utomlands. *Västerviks-Tidningen*. Hämtad: 2014-12-10, från: <http://www.vt.se/opinion/svensk-sexlag-ska-inte-galla-utomlands-5867575.aspx>

Nordlund, L. (2012, 4 december). Förbud inte sexköp i utlandet. *Nerikes Allehanda*. Hämtad: 2014-12-16, från: <https://web-retriever-info.com.ezproxy.ub.gu.se/services/archive/displayDocument?documentId=0508042012120407DA81AB1E183C1E759A54899D1A37AE&serviceId=2>

Nordlund, L. (2012, 26 november). Staten äger inte sina medborgare. *Dagens Nyheter*. Hämtad: 2014-12-10, från: <http://www.dn.se/debatt/staten-ager-inte-sina-medborgare/>

Olsson, L. (2013, 2 juni). Lena Olsson (V): Kriminalisera sexköp utomlands. *Dagens Arena*. Hämtad: 2014-12-10, från: <http://www.dagensarena.se/opinion/lena-olsson-v-kriminalisera-sexkop-utomlands/>

Olsson, L. (2013, 20 juli). Lika ruttet att köpa sex i utlandet. *Svenska Dagbladet*. Hämtad: 2014-12-10, från: http://www.svd.se/nyheter/inrikes/krav-pa-att-stoppa-svenskars-sexkop-aven-utomlands_8361964.svd

Roux, M. (2012, 19 december). Inför den svenska sexköpslagen i EU. *Aftonbladet*. Hämtad: 2014-12-15, från: <http://www.aftonbladet.se/debatt/article15895217.ab>

Stigsson Michajlov, H. (2014, 8 oktober). Farlig symbolpolitik. *Norrköpings Tidningar*. Hämtad: 2014-12-10, från: <http://www.nt.se/opinion/ledare/farlig-symbolpolitik-10236361.aspx>

Wagenius, H. (2013, 2 april). Öppna gränser skulle stoppa människohandeln. *Svenska Dagbladet*. Hämtad: 2014-12-15, från: http://www.svd.se/opinion/brannpunkt/oppna-granser-skulle-stoppa-manniskohandeln_8046534.svd

Populärvetenskaplig framställning

Bakgrund

Prostitution och sexköp är ständigt omdiskuterade frågor. Sexköpslagen innebär att det är olagligt att köpa (men inte att sälja) sex i Sverige. De senaste åren har en politisk debatt om att göra svenska medborgares sexköp olagliga även utomlands förts i Sverige. Debatten är ett område där det ännu inte gjorts någon sociologisk forskning och därför tycker vi att det är ett spännande område att utforska. Vi menar att debatten framförallt är intressant i förhållande till strukturer grundade i genus (föreställningar om kön) och etnicitet (föreställningar om geografisk och kulturell tillhörighet).

Syfte

Syftet med uppsatsen är att undersöka den svenska debatten om ett förbud av sexköp utomlands. Vi vill även undersöka debatten med hjälp av ett intersektionellt feministiskt genusperspektiv. Detta betyder att vi undersöker vilka idéer kring genus, etnicitet och makt som kan studeras i debatten.

Metod

Metoden i uppsatsen är kritisk diskursanalys. Det betyder att vi undersöker vilken bild av verkligheten som målas upp genom språket i debatten. Materialet som användes var 27 tidningsartiklar skrivna mellan år 2011 och 2014.

Viktigaste resultat

Resultatet av undersökningen visar att de olika sidorna i debatten bygger på olika idéer om genus, etnicitet och makt. En stor skillnad i debatten är om de olika debattörerna beskriver prostitution och sexköp som ett problem grundat i strukturer i samhället eller som en mer eller mindre frivillig överenskommelse mellan två personer. En annan betydelsefull del av debatten handlar om ifall mänskliga rättigheter eller internationell lag beskrivs som viktigast i sammanhanget. Debatten kan också ses som ett exempel på hur kolonialism och imperialism fortfarande påverkar traditionella feministiska frågor.

Samhällsnytta

Uppsatsens resultat är ett exempel på hur politiska debatter bygger på olika föreställningar, i det här fallet föreställningar om genus och etnicitet. Det visar också på språkets makt och hur språket formar verkligheten och vår bild av verkligheten. Vi menar att det är viktigt att se på politiska debatter ur en kritisk synvinkel eftersom inga debatter bygger på några objektiva sanningar.